

IPHES®

Institut Català de Paleoeologia
Humana i Evolució Social

010001
00010
01
110001
1001
11
100
10

Storytelling i engagement per a les notícies científiques

per Cinta S. Bellmunt

responsable de Comunicació

Institut Català de Paleoeologia Humana i Evolució Social - IPHES

Objectiu: discutir elements a tenir en compte per fer atractives les informacions científiques.

Punt de partida: articles d'impacte que han tingut molta acollida entre els mitjans de comunicació i el públic en general

A on volem arribar: confeccionar un decàleg de recomanacions

Què hi ha al darrere del títol del taller

Storytelling

- La capacitat de **saber explicar una bona història**
- Crear una atmosfera** que capti l'atenció i ajudi a entendre el que s'explica
- Hem d'intentar **emocionar** - Lligar una idea a una emoció, que la puguem sentir
- Hem de transmetre **un contingut per recordar**
- Li hem de **donar vida** a un text que d'entrada és avorrit
- Hem de **captivar**

— |
Què hi ha al darrere del títol del taller

Engagement

Hem de **captar l'atenció del públic i fidelitzar-lo**

Com ho fem

Hem de trobar **elements d'interès, argumentacions, idees...**
amb contingut rellevant.

Hem de **fer pensar, obrir interrogants...**

EL PRIMER ASSASSINAT DE LA HUMANITAT

Títol publicació revista científica - *PLoS ONE*:

“Lethal Interpersonal Violence in the Middle Pleistocene”.

Títol nota de premsa IPHES: **Descobreixen el que podria ser un dels primers casos d'assassinat de la història de la humanitat**

Resum: Al jaciment de la Sima de los Huesos d'Atapuerca s'identifica un crani amb evidències d'impactes que li haurien causat la mort fa 430.000 anys.

Com es produeix aquesta transformació:

1. Se sol·licita als **autors de l'article un resum**
2. Les respostes es transformen en una **1a proposta de nota de premsa complementada amb la lectura de l'article.**
3. Es passa a **revisió dels científics**
4. S'acaba de **consensuar**

-

A tenir en compte en la redacció de la notícia

- **Idees clares i atractives** respectant el rigor científic
- Cercar en el present **imatges-situacions** que ajudin a entendre el passat, que ens facin sentir molts propers aquells homínids
- **Elements que donin vida** a la informació: complexitat de les organitzacions socials, sentiments i comportaments similars als nostres...

Difusió de la notícia

- **Traducció** en diverses llengües
- Cada versió es penja en uns dels nostres **blogs**, segons la llengua o al públic al que va adreçat
- El link del blog es penja als perfils de l'IPHES a les **xarxes socials**: Facebook, twitter, linkedin, Google Plus.
- S'envia per **mail** la notificació de la notícia a un ampli **mailing** de mitjans de comunicació, socis i col·laboradors de l'IPHES, etc.

IMPACTES

- Publicació de la notícia a les **principals capçaleres** mediàtiques
  - **Entrevistes especials** a les ràdios i teles d'arreu de l'Estat espanyol
- Repercussió en una **àmplia tipologia de medis**: des de genèrics a més especialitzats (portals forenses)
- Molts “M’agrada” i comparticions a les xarxes socials, fins a **prop de 6.000 lectures** d'un mateix post

RESULTATS

Exemples Titulars Mitjans de comunicació:

La Razón

[Datado en Atapuerca el primer asesinato](#)

La Vanguardia.cat (Ed. Impresa)

[El primer homicidi de la història humana](#)

[El primer assassinat demostrat de la història té 430.000 anys](#)

El Periódico de Catalunya

El Mundo (Ed. Impresa)

[Asesinato en Atapuerca](#)

RESULTATS

Exemples Titulars Mitjans de comunicació:

Abc (Ed. Impresa)

[Resuelto el primer asesinato de la Historia](#)

El Punt Avui

[Troben a Atapuerca el presumpte primer crim de la història](#)

[Evidencias de asesinato en un cráneo de hace 430.000 años](#)

[Hallan en Atapuerca el cráneo del primer crimen de la historia](#)

Tribuna de León. Periódico Online de León

TV3 – Videoconferència amb Eudald Carbonell des de Burgos

IMPLICACIÓ

PÚBLIC

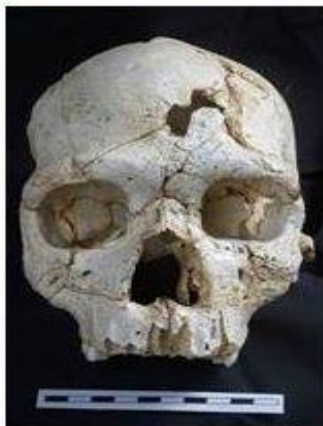
Seguidora Facebook

reinterpreta la notícia

Cinta S. Bellmont ha compartit un enllaç.

27 maig a les 21:17 · 🌐 ▼

Descobreixen el que podria ser el primer cas d'assassinat de la història de la humanitat conegut...

IPHES-NOTICIES.BLOGSPOT.COM

No m'agrada · Comenta-ho · Comparteix

👍 A tu, a Ethel Marti Estrada, a Eduard Boada, a Marc Torres i a 9 més us agrada.

Lucila Isabel Rodríguez Solé 😊

No m'agrada · Resposta · 👍 4 · 27 maig a les 22:48

CAS 1

Referència bibliogràfica

Llorente, M., *et al.*, [“Rehabilitation and socialization of chimpanzees \(*Pantrogodytes*\) used for entertainment and as pets: An 8-year study at Fundació Mona”](#), *International Journal of Primatology*. DOI 10.1007/s10764-015-9842-4 -
Published online: 4 de Junio de 2015

Què voldrem saber

Què podem explicar i com

En quin context o imatges pròximes ho podem emmarcar

Com ha anat l'estudi, si ha tingut èxit o no

Podem tenir un titular què captivi?

Elements bons a explotar

- **Un nou estudi** de 8 anys de durada demostra la possibilitat de rehabilitar i resocialitzar ximpanzés utilitzats en espectacles i com a mascotes
- **És la primera vegada** que s'avalua i es monitoritza aquest procés, i on han fet conjuntament la Fundació MONA, l'IPHES i la Universitat de Girona
- **Els resultats de la recerca -publicats al *International Journal of Primatology*- són bons.**

Demostren que els comportaments típics d'espècie, les conductes positives i els índexs de benestar dels primats tractats en centres acreditats i de prestigi s'incrementaven al llarg del temps

Una situació real i pròxima com a punt de partida

Des de fa dècades – i encara a l'actualitat – **els primats són utilitzats en el món de l'entreteniment**, circ, publicitat, televisió o com a mascotes.

En la majoria d'ocasions aquest fet implica la separació de la mare, un aïllament social, humanització o fins i tot l'entrenament forçat. **Podem sentir aquestes situacions/emocions**

Ens plantequem uns interrogants, incitem a la reflexió

Aquest fet planteja diverses preguntes: Quines són les conseqüències de la separació d'individus de la nostra pròpia espècie? Quin impacte té una extrema humanització en primats no humans? I finalment: És possible rehabilitar aquests animals del dany ocasionat pels humans?

Podem provocar emocions o fer sentir el malament que ho poden passar aquests animals?

Aquesta captivitat prolongada en absència d'individus de la mateixa espècie té tota una sèrie **d'efectes tant a nivell físic** (fractures, dèficit psicomotor, malnutrició, problemes de desenvolupament, ferides) **com psicològic** (conductes anormals, hiperagressió, fòbia social, por, apatia, agorafòbia). Recentment s'ha documentat fins i tot la possibilitat de què els ximpanzés amb històries prèvies d'aïllament i maltractament desenvolupin **trastorns psicopatològics homòlegs als dels humans**, fonamentalment el trastorn per **estrès post-traumàtic i la depressió major**.

Aquesta situació es pot canviar? Es pot rehabilitar al ximpanzé?

Un cop rescatats, molts d'aquests individus són real·lotjats a **Centres de Recuperació i Santuaris**. L'objectiu d'aquests centres és vetllar pel benestar i la qualitat de vida de molts ximpanzés extremadament humanitzats.

La tasca no és fàcil en absolut.

La recuperació d'aquests individus passa per disposar de temps i diners. La despesa de la rehabilitació d'un ximpanzé, fita que pot tardar en assolir-se entre els 5 i els 10 anys, pot significar més de 7.000 euros anuals.

Però al final què?

Estimulació cognitiva i emocional

"Amb els nostres resultats podem concloure -prosegueix el Dr. Llorente- que la nova vida d'aquests individus en grups socials on poden desenvolupar noves habilitats socials, unes instal·lacions àmplies, naturalitzades i complexes, així com una correcta estimulació cognitiva i emocional té un **impacte positiu en la recuperació de les gravíssimes conseqüències de l'aïllament social i el maltractament** en aquestes espècies tan properes a nosaltres".

Ens podem implicar en aquesta història? Podem crear engagement?

Encara que hem trobat una forta evidència que és possible rehabilitar a aquests animals, aquestes dades no han de ser utilitzades en cap cas per justificar l'ús d'aquests primats per al món de l'espectacle o com a mascotes". **EDUQUEM / crida a la reflexió / fem pensar**

El cost de la rehabilitació i socialització d'aquests ximpanzés durant el període d'estudi ha ascendit a un total de 667.000 euros. **RESPONSABILITAT SOCIAL - CONSCIÈNCIA**

Titular: [Santuaris que “curen”: Rehabilitant ximpanzés a la Fundació](#)

[Mona](#)

<http://iphes-noticies.blogspot.com.es/2015/06/santuaris-que-curen-rehabilitant.html>

Titulars mitjans

ABC

[Un estudio demuestra que los chimpancés "humanizados" pueden recuperarse](#)

Dicyt

Demuestran que es posible rehabilitar y resocializar chimpancés utilizados en espectáculos y como mascotas

Es la primera vez que se evalúa y se monitoriza este proceso, y lo han realizado conjuntamente la Fundación MONA, el IPHES y la Universidad de Gerona

[Un estudio demuestra que los chimpancés "humanizados" pueden recuperarse](#) -

EFEverde,

CAS 2

Referència bibliogràfica

Martin, P., *et al.*, "Butchered and Consumed: Small carnivores from the Holocene levels of El Mirador Cave (Sierra de Atapuerca, Burgos, Spain)",
Quaternary International (2014)

IPHES®

Institut Català de Paleoecologia
Humana i Evolució Social

010001
00010
01
110001
1001
11
100
10

Què voldrem saber

Què podem explicar i com

En quin context o imatges pròximes ho podem emmarcar

Com s'ha fet l'estudi

Podem tenir un titular què captivi?

Elements bons a explotar

Fa entre 7.200 i 3.100 anys aproximadament els humans que van viure a la Cueva El Mirador, a [Atapuerca](#) (Burgos), **incloïen en la seva dieta gos domèstic, gat salvatge, guineu i teixó.**

Animals que tenim molt al cap, alguns de companyia

El consum d'aquestes espècies era molt poc freqüent a Europa continental en aquells temps, però en aquest jaciment s'han trobat 24 restes fòssils que avalen el seu processament.

La troballa es recull un article publicat a la revista [Quaternary International](#), amb Patricia Martin, col·laboradora de l'[IPHES](#) (Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social), com a signant principal. *Revista d'impacte*

Una situació real i pròxima com a punt de partida

El Mirador va ser utilitzada per **albergar els ramats**,
compostos fonamentalment per *ovicaprins i bestiar boví*.

La base de la dieta també la integren aquests animals, però,
altres espècies, com els **petits carnívors** esmentats, també
són emprats per al consum.

Ens plantejem uns interrogants, incitem a la reflexió

En algunes illes de la Mediterrània, com Xipre, es documenta el consum d'algunes d'aquestes espècies ja en el Neolític, en canvi, es tracta **d'una pràctica molt poc freqüent** a l'Europa continental. *I per què se'ls cruspien a Atapuerca?*

Podem provocar emocions o sensacions sobre aquest fet? Ens podem imaginar com els cuinaven i/o se'ls menjaven?

"A El Mirador, els gossos van ser desarticulats, descarnats, els seus ossos fracturats i, finalment, bullits"

Es produeix de manera puntual, en diferents episodis, però té continuïtat temporal.

Per què ho feien? Com podem entendre als nostres dies que animals dits “domèstics” o de companyia com un gat o un gos acabin a la panxa d’un humà?

S'ha plantejat la possibilitat que aquesta pràctica estigués relacionada amb **moments esporàdics de fam o escassetat** i/o amb una consideració especial de la carn de gos. "És una de les possibilitats que remenem -puntualitza Patricia Martín-. No obstant això, segons dades etnogràfiques, en algunes cultures asiàtiques o entre els berbers, es considera **la carn de gos com una rica font de proteïnes i/o com una delicatessen**. Tampoc es pot descartar que en alguns casos l'objectiu fos obtenir i aprofitar **la pell** d'aquests animals".

Ens podem implicar en aquesta història? Podem crear engagement?

La familiaritat dels animals i el seu ús al llarg de les cultures

Titular: Fa entre 7.200 i 3.100 anys els humans d'Atapuerca incloïen en la seva dieta gos domèstic, gat salvatge, guineu i teixó

<http://iphes-noticies.blogspot.com.es/2015/01/fa-entre-7200-i-3100-anys-els-humans.html>

Titulars mitjans:

Els humans d'Atapuerca menjaven gos, gat, guineu i teixó – Europa
Press

La Vanguardia

Los humanos de Atapuerca comían carne de perro y de gato

El Periódico de Catalunya

Los humanos del Neolítico en Atapuerca comían perro, gato y zorro

Público

Los hombres de Atapuerca comían perros domésticos

El Mundo

En Atapuerca comían perro, gato, zorro y tejón

...

CAS 3

Referència bibliogràfica

García-Aguilar, J.M *et al.*

"Hydrothermal activity and its paleoecological implications in the latest Miocene to Middle Pleistocene lacustrine environments of the Baza Basin (Betic Serralada, ES Spain)".

Quaternary Science Reviews 96, 204-221 (2014)

Què voldrem saber

Què podem explicar i com

En quin context o imatges pròximes ho podem emmarcar

Com s'ha fet l'estudi

Podem tenir un titular què captivi?

Elements bons a explotar – Té un bon stortelly

S'insisteix molt en la singularitat del paisatge, de l'actualitat saltem als temps remots, en un esforç de recrear l'entorn. *És una notícia molt areportatjada*

La cuenca de Guadix-Baza, situada a l'altiplà granadí i envoltada pels cims més elevats de la serralada bètica Bética (Sierra Nevada, Sierra de Baza, Sierra de las Estancias, Sierras de la Sagra, de Cazorla i de Segura), és una regió semidesèrtica **d'insòlita bellesa; el paisatge rememora els últims reductes del regne nassarita a Andalusia.**

Les seves comarques atresoren **un singular patrimoni històric i natural**, el que li atorga una dimensió internacional a aquesta regió agresta.

Així, a La Hoya de Baza, una depressió granadina, es troben **les localitats arqueològiques paleontològiques més importants de la ribera nord del Mediterrani**, només comparables als del llegendari Vall del Rift a l'Àfrica oriental.

Una situació real i pròxima com a punt de partida

En diversos jaciments de la conca, situats als voltants de la vila d'Orce, com [Barranco León, Fuente Nueva-3 i Venta Micena](#), tenen lloc **actualment excavacions sistemàtiques**, promogudes per la Consejería de Cultura de la [Junta de Andalucía](#), en un esforç sense precedents per posar en valor aquest patrimoni. Aquestes excavacions han permès recuperar **les evidències fòssils més antigues de presència humana a Europa occidental**, datades en un milió quatre-cents mil anys, documentant amb precisió l'entorn ecològic i paleoambiental de les comunitats de grans mamífers en què s'inserien aquests remots pobladors, desenvolupades en **l'entorn d'un gran llac salobre**. **Com era aquest llac? Quins animals hi vivien?**

—| Ens plantegem uns interrogants, incitem a la reflexió, hi ha sorpresa

Ara bé, la conca depara moltes altres sorpreses, com mostra [el treball](#) que acaba d'aparèixer a la revista [Quaternary Science Reviews](#), publicació d'elit sobre les investigacions del Quaternari.

S'hi analitzen i documenten tot un seguit d'evidències geoquímiques, mineralògiques i estratigràfiques, com la presència de celestina, dipòsits de sofre natiu, argiles magnèsiques, estromatòlits i formacions de travertí, que apunten a l'existència d'una **forta activitat hidrotermal a la regió durant els últims milions d'anys.**

IPHES®

Institut Català de Paleoecologia
Humana i Evolució Social

010001
00010
01
110001
1001
11
100
10

Lligat el passat al present

Sobre aquest termalisme, que està lligat a l'evolució del reompliment de la conca producte de l'erosió de les serres circumdants i condicionada per l'existència d'una altíssima sismicitat que es manifesta per la presència d'abundants falles actives, **queden avui en dia vestigis en els balnearis** de Alicún de les Torres o de Zújar, o les fonts d'aigües menys càlides de Fuencaliente a Orce i Huéscar, entre d'altres.

Aspectes insòlits

És precisament la troballa d'aquestes anomalies lligades a fenòmens hidrotermals el que permet explicar tot un seguit d'aspectes insòlits de la Hoya de la Baza en el Plistocè inferior, fa aproximadament 1,5 milions d'anys, en el moment en què es va formar el jaciment de Venta Micena, com **l'existència d'un llac que mantenia una làmina d'aigua permanent durant tot l'any.**

A més, les baixes temperatures hivernals haurien provocat que les seves aigües es congelessin en superfície, la qual cosa impossibilitaria l'existència de certs elements de la fauna, com **l'hipopòtam gegant** del Plistocè, espècie ben documentada en els jaciments paleontològics de la regió. "Ara bé, aquest megaherbívor, la massa corporal del qual duplicava la de l'espècie actual, tenia una major dependència del medi líquid, en alimentar-se de vegetació exclusivament aquàtica", explica Bienvenido Martínez-Navarro.

Aquest escenari configura el que es coneix com un *hotspot* d'alta productivitat biològica, similar al que es troba en la cadena de llacs de l'Àfrica oriental, bressol de la humanitat.

IPHES®

Institut Català de Paleoecologia
Humana i Evolució Social

010001
00010
01
110001
1001
11
100
10

Titular: [La Hoya de Baza, l'spa prehistòric d'Andalusia](#)

<http://iphes-noticies.blogspot.com.es/2014/07/la-hoya-de-baza-lspa-prehistoric.html>

Titulars mitjans

Hoya de Baza, el «spa» prehistórico

La Razón

El yacimiento granadino de Orce albergó un lago hidrotermal hace
1,5 millones de años

RTVE

ABC

Revista avala actividad hidrotermal prehistórica en la Hoya de Baza
(Granada)

Granada Hoy (Ed. Impresa)

La Hoya de Baza, el spa prehistórico de Andalucía

IPHES®

Institut Català de Paleoecologia
Humana i Evolució Social

010001
00010
01
110001
1001
11
100
10

Storytelling i engagement per a les notícies científiques

per Cinta S. Bellmunt

responsable de Comunicació

Institut Català de Paleoecologia Humana i Evolució Social - IPHES